

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลทางการแพทย์ในการวางแผนบริหารงานของหัวหน้าพยาบาล โรงพยาบาลชุมชนในภาคใต้ และปัญหาอุปสรรคการใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลทางการแพทย์ของหัวหน้าพยาบาล โรงพยาบาลชุมชนในภาคใต้

ประชากร

ประชากร (population) ในการศึกษาคือ หัวหน้าพยาบาล โรงพยาบาลชุมชนทุกแห่งในภาคใต้ จำนวน 128 โรงพยาบาล

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลมีคุณสมบัติ คือ เป็นหัวหน้าพยาบาล และมีประสบการณ์การปฏิบัติงานในตำแหน่งหัวหน้าพยาบาลอย่างน้อย 1 ปี ซึ่งได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติที่กำหนด จำนวน 125 คน ซึ่งการวิจัยครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างมีการตอบแบบสอบถาม จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 80 ซึ่งสอดคล้องกับการคิดขนาดตัวอย่างตามตารางเทียบกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นคำถามปลายเปิดและปลายปิดประกอบด้วย 3 ส่วน ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองโดยอาศัยจากการทบทวนวรรณกรรม และศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลทางการแพทย์ในการวางแผนบริหารงานของหัวหน้าพยาบาล และปัญหาอุปสรรคการใช้ประโยชน์จากข้อมูล/สารสนเทศ ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของหัวหน้าพยาบาล ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบและเติมคำ ประกอบด้วย ข้อมูลคุณลักษณะของหัวหน้าพยาบาล จำนวน 8 ข้อ และข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการจัดเก็บฐานข้อมูลเพื่อการจัดบริการพยาบาลในโรงพยาบาล จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลทางการแพทย์ ของหัวหน้าพยาบาล โรงพยาบาลชุมชนในภาคใต้ ในการวางแผนการบริหารงานทางการแพทย์ จำนวนทั้งหมด 52 ข้อ โดยแบ่งจำนวนข้อคำถามตามการใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลทางการแพทย์ ออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

การวางแผนจัดบริการพยาบาล	จำนวน 15 ข้อ
การวางแผนด้านการบริหารงานบุคลากร	จำนวน 13 ข้อ
การวางแผนด้านการบริหารวัสดุ ครุภัณฑ์	จำนวน 9 ข้อ
การวางแผนด้านงบประมาณ	จำนวน 5 ข้อ
การวางแผนด้านการพัฒนาคุณภาพการพยาบาล	จำนวน 10 ข้อ

ลักษณะคำตอบเป็นการให้คะแนนตามความถี่ในการใช้ฐานข้อมูลทางการพยาบาลในการวางแผนบริหารงาน 5 ระดับ ดังนี้

4 คะแนน = ใช้มาก หมายถึง มีการนำสารสนเทศนั้นจากฐานข้อมูลทางการพยาบาลมาใช้ประกอบการวางแผนบริหารงานในเรื่องนั้นทุกครั้ง

3 คะแนน = ใช้ปานกลาง หมายถึง มีการนำสารสนเทศนั้นจากฐานข้อมูลทางการพยาบาลมาใช้ประกอบการวางแผนบริหารงานในเรื่องนั้นบ่อยครั้ง

2 คะแนน = ใช้บ้าง หมายถึง มีการนำสารสนเทศนั้นจากฐานข้อมูลทางการพยาบาลมาใช้ประกอบการวางแผนบริหารงานในเรื่องนั้นนาน ๆ ครั้ง

1 คะแนน = ไม่ใช้ หมายถึง มีสารสนเทศนั้นในฐานข้อมูลทางการพยาบาล แต่ไม่ได้นำมาใช้ประกอบการวางแผนบริหารงานในเรื่องนั้น

0 คะแนน = ไม่มีข้อมูล/สารสนเทศ หมายถึง หน่วยงานไม่มีการจัดเก็บสารสนเทศนั้นในฐานข้อมูลทางการพยาบาล หรือไม่มีข้อมูล สารสนเทศนั้น

การแปลผล พิจารณาคะแนนเฉลี่ยของการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลทางการพยาบาลของหัวหน้าพยาบาลในการวางแผนบริหารงานทางการพยาบาล แล้วจัดระดับคะแนนเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลโดยกำหนดเกณฑ์ในการแบ่งแต่ละระดับ (ชูศรี, 2541) ดังนี้

คะแนนตั้งแต่ 0.00 - 0.49	ไม่มีการใช้ เนื่องจากไม่มีฐานข้อมูลทางการพยาบาล
คะแนนตั้งแต่ 0.50 - 1.49	ไม่มีการใช้ แต่มีฐานข้อมูลทางการพยาบาล
คะแนนตั้งแต่ 1.50 - 2.49	มีระดับการใช้น้อย
คะแนนตั้งแต่ 2.50 - 3.49	มีระดับการใช้ปานกลาง
คะแนนตั้งแต่ 3.50 - 4.00	มีระดับการใช้มาก

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคการใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลทางการพยาบาลในการวางแผนการบริหารงานทางการพยาบาล จำนวนทั้งหมด 20 ข้อ โดยแบ่งจำนวนข้อคำถามตามปัญหาอุปสรรคการใช้สารสนเทศในฐานข้อมูลทางการพยาบาลที่เกิดจากปัญหาอุปสรรคด้านนโยบาย และปัญหาอุปสรรคด้านระบบฐานข้อมูล ดังนี้

ปัญหา อุปสรรคด้านนโยบาย	จำนวน 2 ข้อ
ปัญหา อุปสรรคด้านระบบฐานข้อมูล	
ข้อมูล/สารสนเทศ	จำนวน 8 ข้อ
บุคลากรในระบบฐานข้อมูล	จำนวน 3 ข้อ
กระบวนการปฏิบัติงาน	จำนวน 3 ข้อ
เทคโนโลยีสารสนเทศ	จำนวน 4 ข้อ

ลักษณะคำตอบเป็นการประเมินน้ำหนักของปัญหาอุปสรรคการใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลทางการพยาบาลในโรงพยาบาล โดยกำหนดการให้น้ำหนักตามเกณฑ์ ดังนี้

มีปัญหาอุปสรรคมาก หมายถึง ปัจจัยนั้นเป็นปัญหาอุปสรรคมากต่อการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลทางการพยาบาล หรือท่านสามารถใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลในการวางแผนบริหารจัดการพยาบาลต่าง ๆ ได้ แต่อาจทำให้เกิดผลเสียหายต่อการบริหารจัดการทางการพยาบาล

มีปัญหาอุปสรรคปานกลาง หมายถึง ปัจจัยนั้นเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลทางการพยาบาล ในระดับปานกลาง ท่านสามารถใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลในการวางแผนบริหารจัดการพยาบาลต่าง ๆ ได้ แต่จะไม่มีประสิทธิภาพตามต้องการ

มีปัญหาอุปสรรคน้อย หมายถึง ปัจจัยนั้นเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลทางการพยาบาลในระดับน้อย ทำให้เกิดผลเสียต่อการบริหารจัดการทางการพยาบาลต่าง ๆ น้อย

ไม่มีปัญหาอุปสรรค หมายถึง ปัจจัยนั้น ไม่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลทางการพยาบาล ในการวางแผนบริหารจัดการทางการพยาบาลเลย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1 การหาความตรงตามเนื้อหา (content validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการบริหาร และด้านสารสนเทศทางการพยาบาลจำนวน 3 ท่าน (Burns & Grove, 2001) ตรวจสอบความตรงตามวัตถุประสงค์ ความชัดเจนของข้อความและภาษาที่ใช้ โดยนำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุง แก้ไขก่อนนำไปหาค่าความเที่ยง

2 การหาความเที่ยง (reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับหัวหน้าพยาบาล โรงพยาบาลชุมชนในภาคใต้ จำนวน 20 คน เพื่อทดสอบความเข้าใจในข้อความถามของแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำผลมาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงด้วยวิธีครอนบาค แอลฟา (Cronbach's alpha coefficient) (Burns & Grove, 2001) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง ดังนี้

ส่วนที่ 2 การใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลทางการพยาบาลในการวางแผนบริหารงานของหัวหน้าพยาบาล ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงในภาพรวม เท่ากับ 0.97 เมื่อพิจารณารายด้านได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง ดังนี้

ด้านการวางแผนจัดบริการพยาบาล ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง เท่ากับ 0.95

ด้านการวางแผนบริหารงานบุคลากร ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง เท่ากับ 0.90

ด้านการวางแผนบริหารวัสดุ ครุภัณฑ์ ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง เท่ากับ 0.84

ด้านการวางแผนงบประมาณ ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง เท่ากับ 0.82

ด้านการวางแผนพัฒนาคุณภาพการพยาบาล ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง เท่ากับ 0.91

ส่วนที่ 3 ปัญหาอุปสรรคการใช้ฐานข้อมูลทางการพยาบาล ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง เท่ากับ 0.89

การเก็บข้อมูลรวบรวมข้อมูล

1. ชั้นเตรียมการ

การขออนุญาตเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการขออนุญาตเก็บข้อมูลจากคณบดี คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาล และหัวหน้าพยาบาล โรงพยาบาลชุมชนในภาคใต้

2. ชั้นดำเนินการ

2.1 ผู้วิจัยส่งหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูล พร้อมแบบสอบถามการวิจัยและการพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมวิจัย ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาล และหัวหน้าพยาบาล โรงพยาบาลชุมชนในภาคใต้

2.2 หลังจากได้รับแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยตรวจสอบคุณสมบัติกลุ่มตัวอย่าง และความครบถ้วน สมบูรณ์ของข้อมูลในแบบสอบถาม เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยดำเนินการโดยยึดหลักการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง เก็บรวบรวมข้อมูล โดยขออนุญาตและเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1 งานวิจัยผ่านการพิจารณาและได้รับอนุญาตจาก คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมงานวิจัย (institutional review board)

2 การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ให้ข้อมูลต่าง ๆ แก่กลุ่มตัวอย่าง ในแบบสอบถามการวิจัย และการพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมวิจัย ดังนี้

2.1 การแนะนำตัวนักวิจัย

2.2 เป้าหมายของการวิจัย โดยชี้แจงรายละเอียดให้กลุ่มตัวอย่างได้ทราบว่าผู้วิจัยกำลังศึกษาอะไร ทำอย่างไร และนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์อย่างไร

3 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้ให้ข้อมูลมีอิสระในการเข้าร่วม หรือไม่เข้าร่วมวิจัยได้

4 ผู้ตอบแบบสอบถามมีสิทธิที่จะยุติการตอบคำถามขณะใดก็ได้

5 การรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล โดยในแบบสอบถามระบุเฉพาะรหัสแบบสอบถาม และปกปิดรหัสไว้มิให้มีการทราบโดยตรงว่าข้อมูลนั้นเป็นของใคร

6 การรายงานผล โดยรายงานผลในภาพรวม ที่ไม่สามารถระบุตัวบุคคลหรือหน่วยงานของเจ้าของข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการประมวลผลข้อมูล ใช้โปรแกรม SPSS/PC for Windows version 10 (กัลยา, 2543) และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ด้วยการใชสถิติเชิงพรรณนา ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์ระดับการใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลทางการพยาบาล ด้วยการใชสถิติเชิงพรรณนา ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. การวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลเพื่อการจัดการวางแผนบริหารงานพยาบาล ด้วยการใชสถิติเชิงพรรณนา ความถี่ และร้อยละ